

Acintya Stava

Imn pentru Cel Inconceptibil

compus de Ārya Nāgārjuna

Statuie parțial deteriorată care îl reprezintă pe Buddha Śākyamuni, aflată în complexul din Nāgārjunikoṇḍa (Dealul [lui] Nāgārjuna), și datând aproximativ din secolul al doilea, după calendarul occidental

Notă introductivă

Această lucrare se poate găsi la adresa web:

<http://www.AryaDharma.ro>

(click pentru a o vizita)

Pe acest site veți găsi multe traduceri ale unor texte esențiale din Buddha-Dharma, atât Sutre (discursuri sau învățături ale Divinului Buddha) cât și tratate fundamentale derivate din aceste Sutre, adnotate sau comentate, după caz.

Toate textele de pe site (inclusiv acest text) sunt disponibile gratuit, se pot descărca gratuit, se pot folosi în mod gratuit, se pot tipări, și se pot distribui ca fișiere sau ca documente tipărite, oricui doriți, dacă și numai dacă nu faceți nicio modificare asupra lor, și dacă și numai dacă le oferiți celorlalți în mod gratuit.

În caz contrar, toate drepturile sunt rezervate.

Dacă aveți nevoie de alte drepturi, de alte formate ale textelor sau de alte variante ale lor, vă rugăm să luați legătura cu noi.

Traducere, prefață, introducere, comentarii, note, îngrijire: Alin Tocaciu

Versiunea: decembrie 2019

Prin virtutea meritelor acumulate prin a traduce, a corecta, a adnota, a comenta, a publica și a răspândi această lucrare, fie ca toate ființele să atingă Trezirea Perfectă.

Introducere

Titlul în limba sanscrită al acestei lucrări a lui Ārya Nāgārjuna este „Acintya Stava”, și ea este un imn închinat lui Buddha Śākyamuni. Divinul Buddha este lăudat și descris ca fiind cel care a realizat inconceptibilul, și care este bineînțeles și inconceptibil. Apoi, prin descrierea realității, prin indicarea ei cu ajutorul conceptelor, așa cum a făcut și Divinul Buddha, Ārya Nāgārjuna arată că de fapt realitatea este inconceptibilă, nu doar un Buddha. Așadar, această operă este de fapt atât un imn cât și o expunere a părții profunde a Dharmei, așa cum a fost predată de către Buddha Śākyamuni.

La sfârșitul textului puteți găsi un dicționar care cuprinde cel puțin o parte dintre termenii folosiți în acesta. Dacă aveți nevoie de un dicționar mai cuprinzător, îl puteți găsi în „Discursul despre perfecțiunea înțelepciunii (Prajñāpāramitā Sutra) în 8.000 de versete” sau în „Ghirlanda de nestemate (Ratnāvalī)” a lui Ārya Nāgārjuna, de pe aceeași pagină web cu acest text.

Pe aceeași pagină web puteți găsi atât versiunea fără comentariu cât și cea cu comentariu. Vă recomand ca mai întâi să citiți de câteva ori versiunea fără comentariu, pentru a vă construi propria înțelegere directă a textului, și abia apoi să citiți comentariile, dacă doriți clarificări suplimentare care v-ar putea ajuta la aprofundarea înțelegerii lucrării.

Textul

1.

Mă înclin în fața celui care a predat
Absența existenței proprii a dharmelor apărute în dependență,
[În fața celui] care are o cunoaștere inegalabilă,
[În fața celui] Inconceptibil, incomparabil!

2.

Lipsa esenței dharmelor
A fost [complet] realizată de către Tine,
Și a fost predată [în Mahayana],
Din pură compasiune, celor înțelepți.

3.

Ceea ce a apărut din condiții,
Ai spus că este [de fapt] ne-apărut;
Nu a apărut cu o existență proprie,
Și de aceea l-ai declarat ca fiind vid (gol, vacuitate).

4.

Așa cum aici un ecou [apare]
În dependență de un sunet,
Și așa cum [apar] iluziile magice și mirajele,
Așa este și cu apariția lumii (sau a dharmelor).

5.

Dacă iluzia magică, mirajul,
Orașul de Gandharvași, imaginea reflectată și visele,
[Toate acestea] nu sunt apărute [de fapt],
Atunci nu poate avea loc [în realitate]
Nici vederea și nici simțirea lor.

6.

În același fel cum acestea, apărute din cauze și condiții,
Sunt declarate ca fiind compuse,
Așa și despre toate lucrurile apărute din condiții,
O Divinule, ai spus că există [numai] prin convenție.

7.

„Toate lucrurile compuse există ca un întreg”:
Aceasta este [o afirmație] fără niciun sens,
Similară cu un pumn gol,
Greșită, și care îmbie proștii.

8.

Dacă un lucru compus nu este de fapt apărut,
Cum ar putea fi el prezent?
Prin distrugerea a *ce*, ar fi el un lucru trecut?
Cum ne-am putea raporta la el
Atunci când este pe cale să apară [dependent]?

9.

Un lucru nu apare din el însuși,
Nici din altul, și nici din ambele,
Fie că este existent, non-existent,
Sau atât existent cât și non-existent.
Atunci de unde, din ce [ar putea avea loc] apariție [a ceva]?

10.

Nu există existență proprie pentru [un lucru] ne-apărut.
Atunci, cum ar putea [el] să apară din el însuși?
Nici nu poate să apară din altceva,
Din moment ce este limpede stabilit că nu are existență proprie.

11.

Dacă ar exista „acesta”, atunci ar fi și „celălalt”;
Dacă ar fi „celălalt”, atunci „acesta” ar putea fi acceptat;
Stabilirea acestor două [noțiuni] ai spus că este reciproc dependentă,
Așa cum sunt „malul acesta” și „malul celălalt”.

12.

Cum ar putea exista ceva,
Dacă nu este relativ la *altceva*?
Dacă nu este relativ la (ceva) lung,
Cum ar putea exista (ceva) scurt?

13.

Dacă este existență, este și non-existență,
La fel cum dacă este ceva lung atunci există și ceva scurt.
Și dacă este non-existență, este și existență.
Așadar, niciuna dintre ele nu există [de fapt].

14.

Unitate și multiplicitate, trecut, viitor,
Murdărire și purificare,
Corect și greșit,
Cum pot ele să existe singure [, fără noțiunea opusă]?

15.

Din moment ce *un* lucru nu există singur (sau prin sine însuși),
Atunci ce (*alt* lucru), oricare ar fi, există?
Ceea ce ar fi numit „celălalt” nu există,
Din moment ce nu are o existență în sine (sau proprie).

16.

Deoarece dharmelor le lipsește atât existența proprie ca „ceva”
Cât și existența proprie ca „altceva”,
Ce apucare a dharmelor
Este ideea de „apariție dependentă, dar reală”!

17.

Din moment ce apar nediferențiate
Și lipsite de existență proprie,
Ai spus că, în realitate,
Dharmele sunt ne-apărute.

18.

Agregatele au fost arătate de către tine, O Înțeleptule,
Ca fiind lipsite de existență proprie,
La fel ca spuma, bulele, iluziile magice,
Norii, mirajele și bananierii.

19.

Dacă ceea ce este sesizat de simțuri
Ar avea vreo legătură cu vreo Realitate,
Atunci ignoranții ar fi cunoscători ai Adevărului.
În acest caz, cât ar mai valora cunoașterea adevărului?

20.

Ai spus că simțurile sunt inerte,
Că nu ne putem baza pe ele,
Că sunt imprecise,
Și că sunt [cauză pentru] înțelegere greșită.

21.

După ce ai meditat, ai afirmat că,
Datorită faptului că este învelită în ignoranță,
Lumea nu realizează corect Adevărul.

22.

„Există” este dogma eternalității,
„Nu există” este dogma anihilării.
[Însă Tu] ai predat acest Adevăr
Care este lipsit de cele două extreme.

23.

În consecință, ai spus că dharmele
Sunt dincolo de cele patru categorii (sau stări),
Că ele sunt imposibil de cunoscut de către conștiință,
Și cu atât mai mult nu [sunt] în sfera cuvintelor.

24.

La fel ca apariția făcută de un magician,
Sau ca apariția în cadrul unui vis,
Sau ca vederea a două Luni,
Așa a fost văzută lumea de către Tine:
Ca o apariție de fapt neapărută.

25.

Asemenea unui fiu născut, trăit și pierit în cadrul unui vis,
Așa și despre lume ai spus că, în realitate,
Nu este apărută, nu există și nu dispare.

26.

La fel cum apariția [și dispariția] într-un vis
Sunt trăite (sau sesizate) datorită cauzalității,
La fel este și cu apariția și dispariția [tuturor dharmelor].

27.

Suferința apărută din dorință, etc.,
Și de asemenea murdăriile [minții], transmigrarea,
Și Eliberarea prin acumularea celor necesare:
Despre toate [O, Divinule,] ai declarat că sunt ca un vis.

28.

Ființa care [vede ceva] ca „apărut”, „neapărut”,
„Prezent” sau „dispărut”, și de asemenea
[O ființă] „înlănțuită” sau „eliberată”
Susține dualitatea, [și] nu este cunoscătoare a Realității.

29.

Ceva care nu apare
Cum poate să dispară?
Din moment ce este ca un elefant iluzoriu,
În realitate este în pace, de la început.

30.

Așa cum se consideră că elefantul din iluzia magică a apărut,
Deși de fapt nu a apărut [cu adevărat],
La fel și totul (sau toate dharmele)
Este [aparent] apărut, însă în realitate nu este apărut.

31.

[Aparent,] nenumărați Salvatori ai Lumii
Au eliberat nenumărate ființe, una câte una,
Însă [în realitate] nici măcar o singură ființă
Nu a fost eliberată de către ei.

32.

O, măreț Muni, ai proclamat că
Nici Protectorii Lumii și nici ființele nu au apărut,
Și la fel nici ființele care au realizat încetarea (sau Nirvana).
Așadar, nimeni nu este eliberat de către nimeni.

33.

Așa cum rezultatele acțiunilor unui magician
Sunt lipsite de esență,
La fel ai declarat că și restul lumii este lipsită de esență,
Inclusiv un [eventual] creator.

34.

Creatorul, dacă este creat de altul,
Nu depășește starea de a fi un lucru făcut să apară;
Altfel, propria lui acțiune ar trebui să fie
Cea care l-a creat pe creator.

35.

A fost declarat ferm de către tine
Că întreaga lume este doar denumire;
Separat de nume,
Ceea ce este denumit nu există.

36.

Așadar, ai arătat că toate dharmele
Sunt numai formațiuni mentale (sau simple abstracții);
Până și despre formațiunea mentală prin care este concepută Vacuitatea,
Ai spus că este tot non-existentă (non-reală).

37.

Ceea ce transcende existența și non-existența,
Dar care [de fapt] nu transcende nimic,
Ceea ce nu este nici cunoaștere și nici cognoscibil,
Nici existent și nici non-existent,

38.

Care nu este „unul” și nici „mai multe”,
Nici „ambele”¹ și nici „nici ambele”²,
Care este lipsit de bază, nu este manifest,
Care este inconceptibil, incomparabil,

¹ Nu este nici simultan și „unul” și „mai multe”.

² Nu este nici „nici unul și nici mai multe”.

39.

Care nici nu apare și nici nu dispăre,
Care nu este nici destructibil și nici etern,
Acesta, similar spațiului,
Nu este în raza de acțiune a cuvintelor și a cunoașterii.

40.

Ceea ce este Apariție Dependentă,
Este exact ceea ce [Tu] spui că este Vacuitate;
La fel este și Adevărul (indicat de Dharma),
Și la fel este și Tathāgata.

41.

De asemenea este numit Adevăr,
Sensul ultim, Aseitatea, Realul.
Este indisputabil.
Prin cunoașterea sa, cineva este numit Buddha.

42.

Așadar, nu există cu adevărat
Nicio diferență între lumea ființelor vii, și Buddhași;
De aceea, ești convins de nediferențierea
Dintre tine însuși și ceilalți.

43.

Vacuitatea nu este diferită de lucruri (dharmae),
Și niciun lucru (dharma) nu există altfel (decât ca Vacuitate).
De aceea, lucrurile apărute în dependență
Le-ai declarat ca fiind vide, goale (fără esență).

44.

Realitatea aparentă (sau convenția) e apărută
Din cauze și din condiții, și este relativă;
Tu ai vorbit [și] despre relativ (sau dependent).
Sensul ultim însă, este absolut (nu este cauzat).

45.

De asemenea ar putea fi numit:
Existența proprie, Natura,
Adevărul, Esența, Realul adevărat.
Un lucru imaginat nu există,
Însă un lucru relativ este [aparent] găsit.

46.

Ai spus că atribuirea [afirmativă] sau suprapunerea
Este a afirma despre o dharma compusă, că există.
Ai mai declarat că distrugerea (sau negarea)
Este a afirma că un compus nu există pentru că este anihilat.

47.

Conform cunoașterii (sau realizării) Adevărului,
Tu afirmi că nu există nici permanență și nici anihilare.
Ești convins că întreaga lume este lipsită de esență,
Asemenea unui miraj.

48.

Așa cum un miraj
Nu este nici anihilat și nici permanent,
Tot așa, ai spus că întreaga lume
Nu este nici anihilată și nici permanentă.

49.

Ființa căreia i se pare că există o esență,
Este supusă inevitabil părerilor
Că există permanență și distrugere.
Implicit, ea acceptă și că lumea
Este finită sau infinită, și așa mai departe.

50.

Așa cum, atunci când există cunoaștere există și (obiect) cognoscibil,
Tot la fel, când există (obiect) cognoscibil, există și cunoaștere.
Din moment ce niciuna nu este produsă [de fapt],
[Atunci] ce este de înțeles (sau cunoscut)?

51.

Prin a se exprima clar prin intermediul analogiilor
Cum ar fi iluzia și celelalte,
Medicul Suprem a expus Legea Bună (sau Dharma)
Care vindecă de toate dogmele (sau vederile greșite).

52.

Acesta este Adevărul ultim, suprem:
Lucrurile (dharmele) sunt lipsite de esență (sau de existență în sine).
Acesta este leacul de neîntrecut
Pentru cei cuprinși de febra pozitivismului,
De greșeala credinței în existență.

53.

O, Tu cel care oferi Dharma ca ofrandă,
Tocmai din acest motiv
Ai oferit Dharma ca ofrandă, mereu,
În cele trei lumi, fără obstacole și piedici.

54.

Ai scos minunatul Răget al Leului,
Despre non-sine (sau despre lipsa esenței),
Care elimină frica [datorată] credinței în dharme [existente],
Și care înspăimântă căprioarele, adică ereticii cei malefici!

55.

Ai bătut Toba Dharmei,
Care sună profund a Principiul Vacuității.
Ai sunat din trompeta Dharmei,
Care țiuie tare a Lipsa Sinelui.

56.

Darul Dharmei a fost proclamat
Ca fiind nectarul învățăturilor lui Buddha.
Sensul final, clar, definitiv, a fost indicat:
Acesta este că dharmele sunt goale (fără esență).

57.

Învățăturile despre apariție, încetare, ființă, sine, etc.

Au numai un sens relativ, provizoriu.

Tu, Salvatorule,

L-ai numit și „convenție”.

58.

Persoana care a ajuns în sfârșit pe malul celălalt

Al oceanului perfecțiunii înțelepciunii (prajñāpāramita),

Este înzestrată din belșug cu nestematele virtuților meritului,

Și cunoscătoare excelentă a oceanului virtuților Tale.

59.

Prin meritul care a fost obținut de mine prin a te lăuda astfel,

O, Divin al lumii, inconceptibil, care nu poate fi indicat,

Fie ca toate ființele să devină asemenea Ție!

Dicționar de termeni

APARIȚIA DEPENDENTĂ. Vezi CO-PRODUCEREA CONDIȚIONATĂ.

ASEITATE, AȘA-CUM-ESTE, sau ASTFEL-CUM-ESTE (*tathatā*). De asemenea: realitatea adevărată, nimic adăugat sau luat. Cuvântul din limba română, „aseitate”, nu este traducerea cea mai fidelă, el însemnând „existența originând din și neavând nicio altă sursă decât ea însăși” și fiind folosit mai ales în contextul presupunerii existenței unei divinități supreme, a cărei existență însă nu se presupune în budism (ci chiar se demonstrează ca fiind o idee invalidă) și nu face obiectul budismului, acesta fiind non-teist și non-pozitivist. Pe parcursul acestei opere cuvântul este folosit pentru „Așa-Cum-Este” Realitatea, modul real de a exista al dharmelor, natura tuturor dharmelor, esența Realității, natura Realității.

BODHISATTVA (*bodhi-sattva*), *Bodhi*: Trezire, *sattva*: principiu, existență reală, sau ființă. „Ființă a Trezirii”. Ființa ideală din Mahāyāna care, prin înțelepciune și compasiune infinită, caută iluminarea tuturor ființelor, nu numai a sa însuși și care, dacă urmează corect perfecțiunea înțelepciunii, va deveni un Buddha. Poate fi atât bărbat, cât și femeie.

BUDDHA. „Cel Trezit”. Cel care s-a Trezit la Realitate. Termen folosit atât pentru ființa cel mai recent Trezită pe această planetă (Buddha istoric, adică Gautama Siddhartha, numit și Śakyamuni, adică înțeleptul clanului Śakya), cât și pentru orice alte ființe care au ajuns la aceeași stare, la aceeași realizare, despre care se afirmă în Prajñāpāramitā Sutra că sunt într-un număr „infini”. Numit și „Tathāgata”, „Buddha”, „Jina”, „Conducătorul Caravanei”, etc. În traducere se mai folosesc și „Divinul”, „Împlinitul”, „Realizatul”, „Trezitul”, „Nobilul”, „Desăvârșitul”.

CO-PRODUCEREA CONDIȚIONATĂ, sau APARIȚIA DEPENDENTĂ, sau APARIȚIA INTERDEPENDENTĂ (*pratītya-samutpāda*). Douăsprezece legături: 1) ignoranța, 2) formațiunile karmice, 3) conștiința, 4) numele și forma, 5) cele șase organe de simț (sau facultățile simțurilor și obiectele lor), 6) contactul, 7) senzația, 8) nesațul (jinduirea), 9) apucarea sau agățarea, 10) devenirea, 11) (re)nașterea, 12) bătrânețea, descompunerea și moartea; ele cauzează tot ceea ce se întâmplă în această lume. Sau, mai general: o modalitate de descriere a fenomenelor, ființelor sau obiectelor (adică a tuturor dharmelor) pentru a înțelege dependența și interdependența lor și implicit lipsa esenței și lipsa realității lor fundamentale, a faptului că nu sunt produse (în sensul de „produs finit”), că sunt lipsite de esență, de semne și de caracteristici adevărate, etc.

DHARMA. 1) Realitatea unică, finală, fundamentală; 2) un eveniment esențialmente real, sau un adevăr; 3) ca reflectat în viață: dreptate, virtute; 4) dacă este scris cu majusculă, învățătura lui Buddha: Doctrină, Scriptură, Adevăr; se referă la învățăturile Buddhiste în general sau, în funcție de context, la o

anumită învățătură în particular; unii traducători se referă la acestea ca fiind „doctrina buddhistă”, termen ce sugerează însă îngustime și rigiditate și de aceea în traducere se folosesc alternativ cele două cuvinte, doctrină și învățătură; 5) obiect al celui de-al șaselea organ de simț (al minții); 6) în general, orice entitate perceptibilă sau conceptibilă: fenomen, ființă, obiect, noțiune, însușire, concept, idee, parte, stare, etc.

DIVIN (*bhagavan*). Un epitet al lui Buddha. De asemenea „Cel Binecuvântat”.

FIINȚĂ (*sattva*). O entitate vie, simțitoare. Având conștiință. O ființă animată, prin contrast cu obiectele neanimate. Toate ființele cu conștiință sau minte, care nu au atins încă Buddhitatea. Include toate ființele din Samsara și pe cele care au atins orice nivel (*bhūmi*) de Bodhisattva.

FORMA (*rūpa*). Primul dintre cele cinci agregate (*skandha*); materia și energia, considerate ca nefiind diferențiate.

GANDHARVA. În contextul acestei lucrări, o categorie de zeități minore, care se ocupă în special cu muzica.

IGNORANȚĂ (*avidyā*). Cauza finală, cea mai profundă, a transmigrației (a renașterii), este corolarul negativ al gnozei, al cunoașterii; prima dintre cele doisprezece legături ale producerii dependente. De asemenea, „neștiință”. Vezi ILUZIE.

LIPSA DORINȚEI, sau **FĂRĂ DORINȚĂ** (*apranihita*). „A nu pune nimic în față”, o stare în care cineva nu face niciun plan pentru viitor. Termenul poate fi de asemenea tradus ca „fără scop”. Este cea de-a treia dintre cele trei uși ale Eliberării.

LIPSA ESENȚEI, sau **FĂRĂ ESENȚĂ**. Vezi VACUITATE. De asemenea, prima dintre cele trei uși către Eliberare.

LIPSA SEMNELOR, sau **FĂRĂ SEMNE** (*a-nimitta*). A doua dintre cele trei uși către Libertate. Starea de încetare a tuturor percepțiilor legate de simțuri, care este intrarea în Nirvana. Se spune că ar fi realizarea unui Arhat.

REALIZARE. „Realizarea” nu înseamnă construirea, atingerea sau obținerea a ceva, ci are un sens apropiat de expresia convențională „a-ți da seama direct, nemijlocit, de ceva”. „Realizarea Realității” înseamnă vederea clară, directă, înțelegerea de o profunzime infinită a stării de fapt. Aceste cuvinte, desigur, sunt incapabile să exprime foarte precis ceva ce nu ține de cuvinte, de noțiuni. Desigur, se poate spune că „Realizarea Realității” este o realizare în sens obișnuit, în sensul că a necesitat efort și resurse, și că prin ea se „obține” încetarea suferinței și eliberarea din Samsara, respectiv Trezirea perfectă. Totuși, sensul cel mai apropiat de cel intenționat în texte este cel de la începutul acestei definiții.

SAMSARA. Cuvânt din limba sanscrită care înseamnă „rătăcire”. Este folosit de către Buddha pentru a descrie rătăcirea ființelor în ciclul renașterilor și

morților. Existență ciclică. Potrivit semnificației sale, nu este un „drum” urmat, ci o rătăcire fără o direcție precisă și fără un scop precis. Existența condiționată a vieții obișnuite în care suferința apare deoarece ființa încă are ignoranță, atașare și agresiune (cele trei otrăvuri). Eliberarea, sau Trezirea, sau Iluminarea sunt cuvintele folosite pentru a indica starea de oprire a acestui ciclu care, în absența realizării naturii adevărate a tuturor fenomenelor aparente, continuă la nesfârșit. Vezi NAȘTERE-ȘI-MOARTE.

SINE (*ātman*). O entitate substanțială, care rămâne una, neschimbată, liberă și necauzată. Imaginat și afirmat în numeroase religii, în budism este demonstrat ca inexistent.

SKANDHA. Literalmente, „grămezi, agregate”. Cinci: 1) forma, materia, energia, internă sau externă; 2) senzația; a simți un obiect; 3) percepția, înțelegerea, distingerea, recunoașterea; 4) formațiunile mentale, impulsurile, voința; toate tipurile de obiceiuri mentale, gânduri, idei, păreri, prejudecăți, hotărâri; 5) conștiința; cea care cunoaște și discernе. Acestea sunt constituențele a ceea ce este considerat în mod greșit ca fiind un sine sau o persoană. În Samyutta Nikaya, se zice că Buddha a spus: „O „caleașcă” există pe baza agregării părților și, exact așa, conceptul de „ființă” există atunci când cele cinci agregate sunt disponibile.” Bineînțeles, aceeași analiză se poate aplica și părților caleștii. Deci, așa cum caleașca este de fapt o reificare, o considerare ca fiind real a ceva ce de fapt nu există ca atare, așa este și ideea de sine și la fel și toate dharmele.

VACUITATE (*śūnyatā*). Absența atât a existenței cât și a inexistenței vreunei dharmе. Lipsa existenței și a inexistenței a tot ceea ce concepem și percepem, inclusiv a concepției, a percepției și a noțiunilor. Vacuitatea în sine este și ea lipsită de existență (absența a ceva nu este existentă). Noțiunea de Vacuitate este și ea lipsită de existență. Implicit, lipsa oricăror caracteristici de orice fel, spre exemplu: a începutului, a duratei și a încetării, a apariției, a existenței, a dispariției, a inexistenței, a prezenței, a absenței, a legăturii, a eliberării, a plăcutului, a neplăcutului, a aderenței, a lipsei aderenței, a însușirilor, a lipsei acestora, etc. Pentru a înțelege Vacuitatea, se apelează deseori la comparația cu spațiul. Deși putem avea noțiunea de spațiu, el nici nu există și nici nu lipsește, nu are caracteristici, nu are început, durată sau sfârșit, nu apare și nu poate să dispară, nu are limite de niciun fel. Se mai poate explica și ca lipsa absolută a oricărei esențe de orice fel, a oricărei substanțialități. Ca sinonime, se mai folosesc și cuvintele „gol” și „vid”.

VEHICUL(E) (*yāna*). Același cuvânt se folosește atât pentru cale cât și pentru un mijloc de transport. Metode de salvare, așa cum sunt analizate de Mahayana. Trei: 1) Discipoli (Arhați), 2) Pratyekabuddhași; acestea două constituie Hinayana, vehiculul inferior sau mic; peiorativ pentru acei budiști care nu au acceptat noua învățătură Mahayana. 3) Mahayana, marele Vehicul; mișcarea din

budism care a luat naștere pe la începutul erei creștine, adoptând doctrina Bodhisattva, scopul căreia este starea de Buddha sau suprema, perfecta Trezire, și combinând-o cu o doctrină metafizică a Vacuității universale. Deși unii adepți ai Mahayanei clasifică vehiculele în inferior și superior, această clasificare nu este una făcută de către Buddha. În plus, aceste vehicule sunt de fapt unul singur, primele două vehicule fiind stadii temporare.

Cuprins

Notă introductivă.....	1
Introducere.....	2
Textul	3
Dicționar de termeni.....	13
Cuprins	17